

Ilski Kazimierz, rec. książki: Oktawiusz Jurewicz, *Historia literatury bizantyńskiej*, Ossolineum, Wrocław 1984, ss. 354, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1990, t. 5, s. 422.

<https://doi.org/10.14746/bp.1990.5.35>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/52717>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

Oktawiusz Jurewicz, *Historia literatury bizantyńskiej*, Ossolineum, Wrocław 1984, ss. 354.

Jest to pierwsza praca w języku polskim obszerniej prezentująca piśmiennictwo bizantyńskie. Autor definiuje zakres badanej literatury zdając sobie sprawę, że objętość książki ogranicza lub wręcz uniemożliwia wyczerpanie podjętej problematyki. Nie tylko jednak zewnętrzne ograniczenia, lecz także skomplikowany obraz przedmiotu badań stanowią przeszkodę w postawieniu jasnych i niepodważalnych granic chronologicznych i rzeczowych.

Autor pragnął więc stworzyć „przegląd piśmiennictwa greckiego epoki zamkniętej w latach 527 - 1453” (s. 5) i „naszkicować dynamiczny obraz literatury greckiej doby bizantyńskiej. Dlatego nieraz wyszedł poza ramy zakreślone chronologicznie...” (s. 5).

W dalszych fragmentach książki spotykamy odmienne ujęcia chronologii. „Dzieje Cesarstwa Wschodniorzymskiego zaczynają się właściwie w 293 roku...” pisze autor na s. 12, a na końcu wstępu do rozdziału zatytułowanego „Zarys dziejów Bizancjum” czytamy: „Rok 395 uważa się w historiografii za narodziny Cesarstwa Wschodniorzymskiego, zwanego w czasach nowożytnych Cesarstwem Bizantyńskim, lub, krócej, Bizancjum” (s. 12, 13). Wydaje się, że bez należytego usprawiedliwienia i jakby w oderwaniu buduje autor chronologię dziejów literatury od dziejów Bizancjum, mimo że układ rozdziałów i podział na okresy zdradza związki między literaturą i dziejami politycznymi tego państwa, co jest przecież naturalne.

Po przedstawieniu przez Jurewicza kilku koncepcji chronologicznych innych autorów spotykamy nową propozycję, w której „początki literatury bizantyńskiej” wiąże się z postacią Olimpidora z Teb (s. 24).

Na s. 29 autor wraca jednak do roku 527 jako początku „pierwszego okresu” (527 - 610) i w chwili później pisze, że „historiografię w pełni bizantyńską otwiera Prokopiusz z Cezarei” (s. 36).

„Nie ma natomiast żadnych wątpliwości co do końca literatury bizantyńskiej”; autor stawia tutaj powszechnie przyjętą datę: rok 1453, zauważając, że „literatura grecka nie zamarła. Żyła nadal (...) jako literatura nowogrecka” (s. 24).

Wątpliwość mogą też budzić inne kwestie chronologiczne, jak choćby przyjęcie roku 863 (s. 29) za datę założenia uniwersytetu w Konstantynopolu, mimo że powszechnie uznaje się rok 425 (C. Th. XIV, 9, 3, C. Th. VI, 21, 1), a w wieku IX widzi się jego wskrzeszenie przez Bardasa po czasowym upadku na przestrzeni wieku VIII.

Krótkie omówienie nie może uzurpować sobie prawa do oceny książki, tak jak wybór kilku kwestii chronologicznych zawsze stanowi tylko margines. Nie ulega wątpliwości, że *Historia literatury bizantyńskiej* otwiera w Polsce nowy etap dyskusji nad dziejami Bizancjum.

Kazimierz Iłski (Poznań)

Stanczo Waklinow, *Kultura starobułgarska (VI - XI w.)*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1984, ss. 326, 24 ryc., 19+8 il., 3 mapy; tłum. K. Wierzbicka.

W szczególnie poczytnej i rozchwytywanej na rynku krajowym PIW-owskiej serii wydawniczej „Ceram”, której zasługą jest przybliżanie szerokim kręgom czytelników cenniejszych światowych i polskich syntez całości (czy tylko wybranych momentów) dziejów różnych cywilizacji, ukazała się książka nieżyjącego już bułgarskiego uczonego Stanczo Waklinowa pod wymienionym w nagłówku tytułem. Stanowi ona podsumowanie wieloletnich — głównie zresztą archeologicznych — badań autora ogniskujących się wokół kultury materialnej i duchowej pierwszego państwa bułgarskiego (681 - 1014)¹.

¹ Jako moment zawiązania się państwa bułgarskiego przyjmuje Waklinow za starszą literaturą rok 680. Obie te daty (680/681) kwestionuje H. Łowmiański, *Początki Polski. Z dziejów Słowian w I tysiącleciu n.e.*, 4, Warszawa 1970, s. 283 -